

УДК 336.22+336.23+336.24

Т. О. Меліхова,

пошукач, кафедра Фінанси та кредит, КПУ

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЕЛЕМЕНТІВ ПОДАТКУ

Анотація. В роботі розглянуто проблеми дефініції сутності та елементів податку. Переглянуто класифікацію видів загальнодержавних та місцевих податків. Проаналізовані відмінності між податком, збором, внеском, митом та плати.

Summary. Problems of tax substances and elements are elucidated in the article. Types of common country and city taxes are examined. Differences between taxes, duties, customs duties, payment and fees are analyzed.

Ключові слова: податок, збір, внесок, мито, плата, елементи, види.

Key words: duties, customs duties, payment, fees.

I. Вступ.

Податкові відносини є особою формою фінансових відносин. Незважаючи на те, що багато досліджень проводяться у цьому напрямку, але у зв'язку з тим, що податкові відносини постійно еволюціонують, то виникають нові виклики, наростають процеси глобалізації та інтеграції, а все це викликає потребу у подальшому удосконаленні податкової системи України для забезпечення її стабільного розвитку та зростання благополуччя громадян.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

З моменту виникнення в Україні податків вітчизняні та закордонні вчені мають різний погляд на концептуальну теорію сутності та елементів податків. Основні проблеми представлені у роботах таких вчених: М.Азарова, І.Бабін, В.Бур'яковський, Д.Винницький, В.Вишневецький, П.Гега, І.Головач, В.Довгалюк, О.Євстігнеєва, Л.Зазвонова, В.Захожай, І.Золотко, С.Климчик, А.Крисоватий, М.Кучерявенко, Н.Кучерявенко, О.Мозенков, В.Мельник, С.Онисько, І.Педь, О.Романенко, М.Романовського, Н.Ткаченко, В.Ткаченко, Л.Чернелевський, Д.Черник.

II. Постановка завдання.

1. Удосконалення змісту термінів: „податок”, „плата”, „збір”, „внесок”, „мити”.
2. Удосконалити класифікацію видів загальнодержавних та місцевих податків, зборів, внесків, мита, плати.
3. Виконати групування елементів податку.

III. Результати.

Податки є найефективніший інструмент непрямого регулювання економічних процесів у державі [1, с. 92]. Згідно ст. 2 Закону України „Про систему оподаткування” № 1251-ХІІ від 25.06.1991 р. „лід податком і збором (обов'язковим платежем) до бюджетів та державних цільових фондів слід розуміти обов'язків внесок до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, здійснюваний платниками у порядку і на умовах, що визначаються законами України про оподаткування” [2]. Отже, законодавче дано визначення поняття „податок”, „збір” і „обов'язків платіж” як одне ціле, але деякі вчені мають іншу думку та дають визначення тільки терміну „податок”.

Так, ще у 1980 році згідно радянського енциклопедичного словника дано лаконічне визначення, що „податки – обов'язкові платежі, що стягуються державою з фізичних та юридичних осіб” [3, с. 867]. Останній тлумачний словник сучасної української мови вже трактує його як джерело наповнення бюджету, тому згідно нього „податок – встановлений державою обов'язковий збір із фізичних та юридичних осіб (населення, підприємств, організацій та ін.) в державні і місцеві бюджети” [4, с. 335].

Ми поділяємо дуже актуальне розмежування між податком та сплатою податку з точки зору В.Вишневецького [5, с. 64]. Таким чином, застосований в законодавчому визначенні термін „обов'язковий платіж” і є по своїй сутті сплатою податків. В.Бур'яковський у своєму визначенні додає законність його встановленого розміру та визначених термінів [7, с. 4].

Л.Чернелевський та Т.Редзюк зазначають, що податки визначаються законодавчими актами тієї чи іншої країни [8, с. 11]. За словами М.Кучерявенко увага концентрується на його обов'язковості, примусовості, безповоротності та нецільовому характері [9, с. 72]. А.Крисоватий, О.Десятник [10, с. 15] В.Довгалюк та Ю.Ярмоленко [11, с. 6, 7] наполягають на важливості виконання податком своєї основаної фіскальної (бюджетної) функції. В.Мельник підкреслює притаманні податку вилучення частини доходу для перерозподілу [12, с. 23].

Хотілося зупинитися на думці Д.Винницького, який розглядає це тлумачення з позиції принципів [13, с. 129]. Дуже нетрадиційна фінансова позиція

М.Романовського, О.Врублевської та Б.Сабанти яка полягає у тому, що податки є імперативними грошовими відносинами, у процесі яких створюється бюджетний фонд, без надання суб'єктові податку якого-небудь еквівалента [14, с. 279]. Заслугує на увагу думка І. Головач про сприйняття податку як руху грошових коштів для формування грошового фонду [15, с. 22].

Аналізуючи податок з юридичної точки зору І.Бабін вказує, що у податку представлені засадничі публічні та приватні начала суспільного розвитку, його статика і динаміка, дискретність і неперервність, уявлення про суспільну справедливість та їх найрізноманітніші втілення [16, с. 69].

О.Романенко обумовлює, що податки є фінансовим підґрунтям існування держави та знаряддям перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб, найефективнішим інструментом впливу держави на суспільне виробництво [17, с. 106, 107].

Узагальнюючи вищесказане, законодавче не визначена різниця між податком, збором та обов'язковим платежем, але деякі автори наводять окремі їх визначення та виділяють ще плату, мито, внесок або відрахування.

Так, П.Гега та Л.Доля вже виділяє окремо поняття податки, збори, мито так і наводить їх загальне існує визначення [19, с. 79, 80]. С.Климчук приділяє увагу миту як виду митного платежу [20, с. 176, 180]. На думку С.Онисько, І.Тофан та О.Грицина існують податки, збори та плата, а саме: податок носить безспірний характер, збір стягується до цільових фондів, плата повертається державі за користування ресурсами [21, с. 11].

За словами І.Золотко виділяють податок, плату та збори (внески) [22, с. 6], тобто він вважає, що збори та внески це одне й теж. Особливо цікава думка В.Захожай, Я.Литвиненко, К.Захожай, Р.Литвиненко, так як вони встановили запитання для кожного терміна: плата (платіж) вноситься за що-то, відрахування береться на що-то або від чого-то, а податки стягуються для чого-то [23, с. 79]. О.Романенко теж виділяє окремо плату, відрахування та податки [17, с. 112, 113]. На відміну від інших І.Педь виділяє податки, податкові та соціальні збори [18, с. 16, 17, 21].

Враховуючи раніше наведене, вважаємо за доцільно урегулювати розподіл категорій податок, збір, внесок, мита та плата через надання законодавчого визначення. Опосередковано існування різниць між поняттями доказує те, що формування інформації щодо обов'язкових платежів у платників податків відбувається згідно з чинними нормативно-правовими актами з фінансового обліку на різних рахунках.

Звідси, згідно плану рахунків [24], податки, збори та плата обліковуються на різних субрахунках рахунку 641 „Розрахунки за податками”, внески на субрахунках рахунку 65 „Розрахунки за страхуванням”, а мито на рахунку 642 „Розрахунки за обов'язковими платежами”. Також, відмінності між ними є у наявності або відсутності форми звітності, органах податкового чи іншого державного контролю, цільового або нецільового призначення. Тому пропонуємо власне визначення цих категорій:

- Податок – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом для фінансування потреб держави, який обліковується на різних субрахунках рахунку 641 „Розрахунки за податками”, розраховується та надається платниками до податкових інспекцій у встановлений термін на підставі відповідної форми звітності, згідно якої підлягає внесенню у державний або місцевий бюджет у граничні строки, а також за несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється органами податкової служби.

- Внесок – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед позабюджетними фондами для фінансування соціальних потреб громадян, який обліковується на різних субрахунках рахунку 65 „Розрахунки за страхуванням” (крім банківських установ щодо Фонду гарантування вкладів фізичних осіб), розраховується та надається платниками до відповідних органів державного страхування у встановлений термін на підставі відповідної форми звітності, згідно якої підлягає внесенню у позабюджетні фонди у граничні строки, а також за несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється органами страхування.

- Мито - це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом для фінансування потреб держави, який обліковується на рахунку 642 „Розрахунки за обов'язковими платежами”, розраховується та контролюється митними органами залежно від вартості товару на підставі вантажно-митної декларації, згідно якої підлягає внесенню у бюджет при переміщенні через кордон.

- Збір - це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом для фінансування потреб держави, який обліковується на різних субрахунках рахунку 641 „Розрахунки за податками”, вноситься у державний або місцевий бюджет у граничні строки без розробленої форми звітності, а також за несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється спеціальними уповноваженими державними органами влади.

- Плата – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом, яка повертається державі за тимчасове або постійне користування ресурсами, обліковується на різних субрахунках рахунку 641 „Розрахунки за податками”, розраховується та надається платниками до податкових інспекцій у встановлений термін на підставі відповідної форми звітності, згідно якої підлягає внесенню у державний або місцевий бюджет у граничні строки, а також за несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється органами податкової служби.

За результатами запропонованих нами визначень, пропонується наступний розподіл загальнодержавних та місцевих податків, зборів, внесків, мита та плати у класифікацію за видами згідно ознак фінансового обліку, звітності, контролю та цільового призначення, що показано у табл.1 та табл.2.

Згідно ст. 2 Закону України „Про систему оподаткування” № 1251-ХІІ від 25.06.1991 р. „сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, що справляються у встановленому законами України порядку, становить систему оподаткування” [2].

На відміну від законодавчого визначення окремі науковці звертають увагу на інші властивості податкової системи. Розглянемо ці дефініції докладніше. Н.Ткаченко та О.Мозенков вважає, що податкова система є сукупністю правових норм й необхідна державі для виконання її функцій [25, с. 178; 1, с. 93]. І.Золотко наводить, що вона є сукупністю різних видів податків та зборів, що віднесені до податкових, які справляються в державі [22, с. 19]. П.Гега до цього зауважує, що вона є сукупністю податків, зборів, інших платежів та внесків до бюджету і державних цільових фондів, платників податків та органів, що здійснюють контроль за їх стягненням [19, с. 72].

На думку М.Азарова, податкова система є сукупністю встановлених в країні податків, зборів і платежів, які пов'язані між собою та органічно один одного доповнюють, але мають різну спрямованість [26, с. 10]. В.Бур'яковський указав, що вона є сукупністю податків, встановлених законодавчою владою та які стягуються виконавчими органами, а також методи та принципи побудови податків [7, с. 51].

Л.Чернелевський визначив детальніше, що податкова система України є сукупністю загальнодержавних і місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів, стягнутих до бюджетів різних рівнів та у державні цільові фонди, а також принципів, форм їх встановлення, зміни чи скасування порядку їх розрахунку, оплати і стягнення, включаючи організацію роботи з їх контролю [8, с. 9].

Останній тлумачний словник сучасної української мови трактує, що „система – структура, що становить закономірно розміщених і функціонуючих частин; порядок, зумовлений правильним розміщенням частин у певному зв'язку, зв'язане ціле; форма організації, устрою чогось” [27, с. 412].

Таблиця 1.

Класифікація видів загальнодержавних податків, зборів, внесків, мита та плати

Категорія	Найменування	Згідно ознак фінансового обліку, звітності, контролю та цільового призначення	Згідно Закону України „Про систему оподаткування”
Податки	Податок на додану вартість	податок	податок
	Акцизний збір	податок	збір
	Податок на прибуток	податок	податок
	Податок на доходи фізичних осіб	податок	податок
	Податок на нерухоме майно	податок	податок
	Податок з власників транспортних засобів	податок	податок
	Фіксований сільськогосподарський податок	податок	податок
	Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства	податок	збір
Збори	Збір за проведення гастрольних заходів	податок	збір
	Державне мито	збір	мито
	Плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності	збір	плата
	Єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон України	збір	збір
	Збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої когенераційними установками	збір	збір
	Судовий збір	збір	збір
Плата	Податок на промисел	збір	податок
	Плата (податок) на землю	плата	плата (податок)
	Рентні платежі	плата	платежі
	Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету	плата	збір
	Збір за спеціальне використання природних ресурсів	плата	збір
	Збір за забруднення навколишнього природного середовища	плата	збір
	Збір за використання радіочастотного ресурсу України	плата	збір
Мито	Збір у вигляді цільової надбавки до затвердженого тарифу за природний газ для споживачів усіх форм власності	плата	збір
	Мито	мито	мито
Внески	Збір на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	внески	збір
	Збір до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	внески	-
	Збір до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	внески	-
	Збір до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	внески	-
	Збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	внески	збір

Джерело: згруповано автором

Таблиця 2.

Класифікація видів місцевих податків та зборів

Категорія	Найменування	Згідно ознак фінансового обліку, звітності, контролю та цільового призначення	Згідно Закону України „Про систему оподаткування”
Податки	Податок з реклами	податок	податок
	Комунальний податок	податок	податок
	Збір за право використання місцевої символіки	податок	збір
	Збір за право проведення кіно- і телезйомок	податок	збір

	Збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей	податок	збір
	Ринковий збір	податок	збір
	Курортний збір	податок	збір
	Збір за участь у бігах на іподромі	податок	збір
Збори	Збір за виграш на бігах на іподромі	податок	збір
	Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі	податок	збір
	Збір за припаркування автотранспорту	збір	збір
	Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг	збір	збір
	Збір з власників собак	збір	збір

Джерело: згруповано автором

Тоді як в ньому вказано, що „структура – це взаєморозміщення і взаємозв'язок складових частин цілого або устрій, організація чогось” [27, с. 432]. Отже, на нашу думку, система оподаткування – це загальні вимоги до сукупності податків, зборів, плати, внесків, мита в організованій цілісній фінансовій системі держави та її взаємозв'язок з платниками через адміністративний механізм органів податкової служби.

Податкова система держави має бути організаційно-економічним механізмом загальної системи економіки, що коригує, керує і стимулює процеси фінансово господарської діяльності суб'єктів господарювання в суспільстві [28, с. 176].

Дуже добре, що при обговоренні концепції реформування податкової системи України за круглим столом А.Брезвін звернув увагу на контрольну функцію податків та нажалі одночасно він пропонує підвищити і фіскальну їх функцію [29, с. 5]. Актуальним зараз є напрямки реформування податкової системи запропоновані Т.Єфименко при обговоренні концепції, що полягають у: підвищенні ролі екологічних і ресурсних платежів; зміщенні податкового навантаження в бік непрямих податків; поширення рентних платежів на видобуток й інших корисних копалин; зростанні ролі місцевих податків і зборів; скасування неефективних (затратних) податків і зборів; поступово запровадження податку на нерухоме майно [29, с. 9].

Елементами податку є визначені законодавчими актами держави принципи побудови та організація стягнення податків, які відображають його соціально-економічну сутність [29, с. 501].

Згідно з позицією О.Євстігнеєва елементи оподаткування поділяються на істотні елементи закону про податок, факультативні елементи та додаткові елементи податків [31, с. 40-41]. На думку М. Кучерявенко система елементів правового механізму податку складається з обов'язкових та факультативних елементів [32, с. 68-70]. За словами І.Педь елементи податку поділяються на функціональні елементи та організаційні [18, с. 44-45].

Обґрунтованою є точка зору І.Бабіна, так як за його словами залежно від функціонального призначення елементи юридичної конструкції податку природно поділяються на групи: фіскальні, організаційні, захисні [16, с. 70].

Неповнота, нечіткість або двозначність закону про податок можуть привести до можливості ухиляння від сплати податку на законних підставах або до порушень із боку податкових органів. Якщо законодавець не встановив або не визначив хоча б один з елементів, то платник податків мав би право не сплачувати податок або сплачувати його зручним для себе способом [31, с. 40].

З моменту виникнення податкового права, при формуванні законів враховуються різні елементи податків. Так як, законодавець не встановлено перелік елементів податку, а серед вчених фінансистів [7, 10, 11, 16-19, 21-23, 30-33] не має єдиної думки щодо їх складу (табл. 3).

Як видно з наведеного аналізу думок українських та російських вчених [7, 10, 11, 16-19, 21-23, 30-33], у кожного науковця свої підходи до елементів податку, та нажалі, їх наукові розробки не враховуються органами влади при розробці нових законодавчих актів. У зв'язку з цим деякі елементи податку не відображені у законах, що приводить до незручності при їх користуванні та різної їх трактовки. Тому, на нашу думку, необхідно законодавче встановити зручний наступний перелік елементів податку, який прописувати у встановленої послідовності при формуванні нових законів: суб'єкт оподаткування, об'єкт оподаткування, предмет оподаткування, база оподаткування, норма оподаткування, джерело податку, одиниця оподаткування, податковий оклад (квота), порядок обчислення податку, податковий звітний період, податковий звіт, термін подачі податкового розрахунку, строк сплати податку, порядок сплати податку, податкові пільги, відповідальність за податкове правопорушення.

IV. Висновки.

1. Запропоноване авторське визначення таких термінів:

- Податок – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом для фінансування потреб держави, який обліковується на різних субрахунках рахунку 641 „Розрахунки за податками”, розраховується та надається платниками до податкових інспекцій у встановлений термін на підставі відповідної форми звітності, згідно якої підлягає внесенню у державний або місцевий бюджет у граничні строки, а також за несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється органами податкової служби.

- Внесок – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед позабюджетними фондами для фінансування соціальних потреб громадян, який обліковується на різних субрахунках рахунку 65 „Розрахунки за страхуванням” (крім банківських установ щодо Фонду гарантування вкладів фізичних осіб), розраховується та надається платниками до відповідних органів державного страхування у встановлений термін на підставі відповідної форми звітності, згідно якої підлягає внесенню у позабюджетні фонди у граничні строки, а також за несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється органами страхування.

- Мито – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом для фінансування потреб держави, який обліковується на рахунку 642 „Розрахунки за обов'язковими платежами”, розраховується та контролюється митними органами залежно від вартості товару на підставі вантажно-митної декларації, згідно якої підлягає внесенню у бюджет при переміщенні через кордон.

- Збір – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом для фінансування потреб держави, який обліковується на різних субрахунках рахунку 641 „Розрахунки за податками”, вноситься у державний або місцевий бюджет у граничні строки без розробленої форми звітності, а також за

несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється спеціальними уповноваженими державними органами влади.

- Плата – це законодавче встановлений розмір грошової заборгованості перед бюджетом, яка повертається державі за тимчасове або постійне користування ресурсами, обліковується на різних субрахунках рахунку 641 „Розрахунки за податками”, розраховується та надається платниками до податкових інспекцій у встановлений термін на підставі відповідної форми звітності, згідно якої підлягає внесенню у державний або місцевий бюджет у граничні строки, а також за несплату якого встановлені фінансові санкції та контроль здійснюється органами податкової служби.

- Система оподаткування – це загальні вимоги до сукупності податків, зборів, плати, внесків, мита в організованій цілісній фінансовій системі держави та її взаємозв'язок з платниками через адміністративний механізм органів податкової служби.

Таблиця 3. Елементи податку

Елементи податку	Українські вчені										Російська вчені		
	В. Врублевський [7, с. 46]	І. Золотий [21, с. 7]	С. Ошкєєв [21, с. 14]	А. Крисоватий [10, с. 21-23]	В. Заскожий [23, с. 80-82]	В. Довгалюк [11, с. 10]	Л. Зеленова [31, с. 60-63]	М. Кучерявенко [32, с. 68-70]	О. Романенко [17, с. 117-118]	І. Піль [18, с. 45]	П. Гєга [19, с. 23]	І. Бєбєн [16, с. 70-72]	Д. Черняк [30, с. 501-502]
Суб'єкт оподаткування	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Об'єкт оподаткування	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Джерело податку	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Одиниця оподаткування	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ставка податку	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Податковий оклад (квота)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Податкові пільги	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Надстави для одержання податкових пільг	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
База оподаткування	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податковий звітний період	-	-	+	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Масштаб податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Норма оподаткування	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податковий кодекс	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податкове право	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податковий звіт	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податковий кредит	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податковий тиск	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податкове розслідування	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Ухилення від сплати податків	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податкові правовідносини	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Носій податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Предмет оподаткування	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок сплати податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Спосіб сплати податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Податкова-правова норма	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок вирашування податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок обчислення податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок декларування податкових зобов'язань	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок погашення податкових зобов'язань	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Терми подачі податкового розрахунку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Методика (формула) вирашування	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Строк сплати податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Сферичний	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Основний регулюючий закон	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Метод обліку оподаткованої бази	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Відповідальність за податкове правопорушення	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок утримання та повернення неправильно утриманих сум податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Бюджет або фонд надходження податку	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Введення спеціальних кадастрів за майновими податками	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Введення спеціальних реєстрів	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Банкнотний спосіб сплати	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок стягнення податкового боргу	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Порядок повернення надливу сплачених сум податку чи стягнутого податкового боргу	-	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-

Джерело: згруповано автором

2. Удосконалено класифікацію видів загальнодержавних та місцевих податків, зборів, внесків, мита та плати за категоріями згідно ознак фінансового обліку, звітності, контролю та цільового призначення.

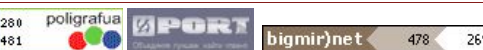
3. На основі критичного аналізу досліджень щодо переліку елементів податку запропоновано авторський перелік елементів, який рекомендовано прописувати у встановленій послідовності при формуванні нових законів. До цих елементів віднесено: суб'єкт оподаткування, об'єкт оподаткування, предмет оподаткування, база оподаткування, норма оподаткування, джерело податку, одиниця оподаткування, податковий оклад (квота), порядок обчислення податку, податковий звітний період, податковий звіт, термін подачі податкового розрахунку, строк сплати податку, порядок сплати податку, податкові пільги, відповідальність за податкове правопорушення.

Література.

1. Мозенков О.В. Зміст і роль податкової політики у державному регулюванні. // Фінанси України. - 1997. - № 4. – С. 92 - 97.
2. Закон України „Про систему оподаткування” № 1251-ХІІ від 25.06.1991р. www.rada.gov.ua.
3. Бабін І. Функціональний підхід до систематизації елементів юридичної конструкції податку. // Право України. – 2007. - № 5. – С. 69 - 73.
4. Тлумачний словник сучасної української мови: Близько 50000 сл. / [уклад. І.М. Забіяка]. – К.: Аріф, 2007. – 512 с.
5. Вишневський В. Принципи оподаткування: обґрунтування і емпірична перевірка. // Економіка України. - № 10. – 2008. – С. 55 - 72.
7. Податки: Учебний посібник. / Бур'яковський В.В., Кармазин В.Я., Каламбет С.В., Володзька О.А. – Дніпропетровськ: Пороги, 1998. – 611 с.
8. Чернелевський Л.М. Податковий облік і контроль. Навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / Л.М. Чернелевський, Т.Ю. Редзюк – К.: Пектораль, 2006. – 312 с.
9. Кучерявенко М. Податок як правова категорія: проблеми дефініції. // Право України. – 2002. - № 12. – С. 70 - 74.
10. Крисоватий А.І. Податкова система: Навчальний посібник. / А.І. Крисоватий, О.М. Десятник– Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 331 с.
11. Довгалюк В.І. Податкова система: Навчальний посібник. / В.І. Довгалюк, Ю.Ю. Ярмоленко – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 360 с.
12. Мельник В.М. Сутність податків як проблема категорійно-понятійного апарату податкових фінансів. // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - № 5. – С. 22 - 24.
13. Винницький Д.В. Налог как политико правовая категория // Правовая политика и правовая жизнь. – 2001. - № 4. – С. 129.
14. Романовского М.В. Финансы. Учебник. / М.В. Романовского, О.В. Врублевской, Б.М. Сабанти. – М.: Перспектива, Юрайт. – 2001. – С. 279.

15. Головач І. Поняття „податок”: історія виникнення та розвитку. // Економіка, фінанси, право. – 2002. - № 9. – С. 18 - 23.
16. Бабін І. Функціональний підхід до систематизації елементів юридичної конструкції податку. // Право України. – 2007. - № 5. – С. 69 - 73.
17. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. 4—те вид. / О.Р. Романенко– К.: Центр учбової літератури, 2009. – 310 с.
18. Педь І.В. Податкова система: економіко-правова характеристика податків: Навч. посіб. / За ред. Ю.М. Лисенкова. – К.: Знання, 2007. – 191 с.
19. Гега П.Т. Основи податкового права: Навч. посіб. – 4-те вид., перероб. і доп. / П.Т. Гега, Л.М. Доля – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2003. – 307 с.
20. Климчик С.В. Оподаткування підприємств: Навчальний посібник: У 2-х ч. Ч. 1 / С.В. Климчик. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. - 191с.
21. Онисько С.М. Податкова система: Підручник. 4-те видання, виправлене і доповнене / С.М. Онисько, І.М. Тофан, О.В. Грицина – Львів: „Магнолія 2006”, 2008. – 336 с.
22. Золотко І.А. Податкова система: Навч. посібник. / І.А. Золотко– К.: КНЕУ, 2004. -204 с.
23. Система оподаткування та податкова політика: Навч. посібник / В.Б. Захожай, Я.В. Литвиненко, К.В. Захожай, Р.Я. Литвиненко – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.
24. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань, і господарських операцій підприємств і організацій. www.rada.gov.ua.
25. Ткаченко Н.М. Податкові системи країн світу та України. Облік і звітність: Навчально-методичний посібник / Н.М. Ткаченко, Т.М. Горова, Н.О. Ільєнко – К.: Алерта, 2004. – 554 с.
26. Азарова М.Я. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в Україні: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.Я. Азарова. – К.: ДІЯ, 2000. – 320 с.
27. Тлумачний словник сучасної української мови: Близько 50000 сл. / [уклад. І.М. Забіяка]. – К.: Арії, 2007. – 512 с.
28. Ткаченко В.А., Єфименко Т.І., Каламбет С.В. Концептуальний підхід щодо розвитку теорії оподаткування. // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2001. - № 4. – С. 173 - 177.
29. Обговорення концепції реформування податкової системи України (матеріали круглого столу) // Фінанси України. - 2006. - № 12. – С. 3 - 20.
30. Черник Д.Г. Основи податкової системи: Учебник для вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Д.Г.Черник, А.П. Починок, В.П. Морозов – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 517 с.
31. Евстигнеева Е.Н. Налоги, налогообложение и налоговое законодательство. 2-е изд. / Е.Н. Евстигнеева – СПб: Питер, 2001. – 336 с.
32. Кучерявенко Н.П. Налоговое право Украины: Учебное пособие / Н.П. Кучерявенко– Х.: Легас, 2004. – 488 с.
33. Зазвонова Л.А. Налоги и налогообложение: Учеб. пособие. / Л.А. Зазвонова, Ф.Ф. Фомин – К.: Изд-во Европ. ун-та, 2004. – 262 с.

Стаття надійшла до редакції 09.12.2009 р.

ТОВ "ДКС Центр"